

MUSIQA SAN'ATINING ESTETIK TARBIYADA TUTGAN O'RNI.

No'monov Iftixor Iqboljon o'g'li

Andijon davlat universiteti Musiqa san'ati kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada musiqa o'qituvchilari uchun samarali metodologiya va strategiyalarni ta'kidlab, musiqa san'atini estetik tarbiyada tutgan o'rni bo'yicha izohli qo'llanma berilgan. U musiqa san'atining muhim tamoyillarini, shu jumladan maqsadlarni belgilash, qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratish, turli xil o'qitish yondashuvlari, ketma-ket mahoratni rivojlantirish va faol ishtirok etishni o'rganadi. Maqolada, shuningdek, estetik tarbiya tamoyillari talabalarning ta'lim natijalariga ta'siri ta'kidlangan va kasbiy rivojlanish va musiqa san'ati orqali estetik tarbiyani doimiy ravishda takomillashtirish bo'yicha takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: musiqa san'ati, estetika, tamoyillar, izoh, usullar, natijalar, munozara, xulosalar, takliflar.

Annotation. This article provides an annotated guide to the principles of music teaching, highlighting effective methodologies and strategies for music teachers. It explores important principles of music teaching, including goal setting, creating a supportive environment, a variety of teaching approaches, sequential skill development, and active participation. The article also highlighted the impact of these principles on students' educational outcomes and made suggestions for continuing improvement of professional development and music education.

Keywords: music art, aesthetics, principles, annotation, methods, results, discussion, conclusions, suggestions.

Аннотация. В этой статье дается пояснительное руководство по принципам обучения музыке с упором на эффективные методологии и стратегии для учителей музыки. Он изучает важные принципы обучения

музыке, включая постановку целей, создание благоприятной среды, различные подходы к обучению, развитие последовательных навыков и активное участие. В статье также подчеркивается влияние этих принципов на образовательные результаты учащихся и даются предложения по дальнейшему совершенствованию профессионального развития и музыкального образования.

Ключевые слова: обучение музыке, методика, принципы, аннотация, методы, результаты, обсуждение, выводы, предложения.

Musiqa san'ati inson ma'naviy dunyosini boyituvchi, go'zallikni anglash va his qilish qobiliyatini shakllantiruvchi muhim san'at turidir. Estetik tarbiya insonning nafosat, go'zallik va badiiy qadriyatlarga bo'lgan munosabatini shakllantirishga xizmat qiladi. Aslida inson fe'l-atvoridagi nafosat sezgisini muntazam takomillashtirib borish hamisha dolzarb ahamiyat kasb etgan. Shu nuqtai nazardan o'sib kelayotgan yosh-avlodning estetik tarbiyasini barqarorlashtirishda san'at, jumladan musiqa san'ati muhim o'rin egallaydi. Vaholanki, ta'lim-tarbiya uzviy birikuvi ahloqiy estetik tarbiya mezonlarini aniqlovchi mohiyat darajasiga ega. Inson shaxsini ma'naviy-ruhiy yuksalishshida tajriba va an'analar pillapoya vazifasini bajaradi. To'g'rirog'i, shaxs-tabiati-jamiyat uzviy aloqadorligi muayyan, intizomiy, tarbiyaviy tizimni hosil qiladi. Farzand dunyoga kelgan paytdan boshlaboq qonuniy tarzda millat aqliy va hissiy zaxiralarini o'zlashtira boshlaydi. Muttasil davom etadigan jarayonda u ma'naviyat xazinasini ta'sirini o'z sajiyasiga singdiradi. Ruhiy ma'naviy va estetik shakllanganlikni ta'minlovchi omillar sirasiga milliy urf-odatlar, xalq turmush tarzi, uziga xos ko'rinishini belgilovchi xususiyatlarini ifoda etuvchi xalq qo'shiqlari, kuylarini kiritish mumkin. Xalq musiqasida aynan xalq irodasi, ruhiyati, ma'naviy qiyofasi o'z ifodasini topadi.

Musiqa bu jarayonda quyidagi jihatlarda katta o'rin tutadi:

Go'zallikni anglash va hissiy rivojlanish. Musiqa insonning hissiy olamini boyitib, ichki kechinmalarini ifodalashga yordam beradi. Ohanglar,

ritm va kuy orqali inson tabiatdagi va san'atda mavjud bo'lgan go'zallikni his qilishni o'rganadi. Klasik va milliy musiqa tinglash orqali badiiy did rivojlanadi.

Axloqiy va ma'naviy tarbiya: Musiqa inson qalbini yuksaltiradi, mehr-oqibat, sadoqat, vatanparvarlik kabi his-tuyg'ularni uyg'otadi. Yaxshi musiqa insonni ezgulikka, poklikka undaydi, yomon odatlardan uzoq tutadi. Mumtoz musiqiy asarlar insonni hayotning mazmuni va ma'naviy qadriyatlar haqida o'ylashga majbur qiladi.

Inson tafakkuri va ijodiy qobiliyatini rivojlantirish. Musiqiy asarlarni tinglash va ijro etish tafakkurni, xotirani va tasavvur qilish qobiliyatini kuchaytiradi. Ijodiy tafakkur rivojlanib, inson musiqa orqali o'z his-tuyg'ularini ifodalashni o'rganadi. Musiqiy ta'lim olish bolalarda ixtirochilik va mustaqil fikrlash qobiliyatini oshiradi. Musiqa inson tafakkuri va ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda muhim omillardan biri hisoblanadi. U fikrlash jarayonlarini faollashtirib, tasavvur va ijodiy ifoda qilish qobiliyatini shakllantirishga yordam beradi.

Musiqani tinglash va tahlil qilish insonning mantiqiy fikrlashini va e'tiborini oshiradi. Masalan, klassik musiqa asarlari murakkab tuzilishga ega bo'lib, ularni tushunish tafakkurni rivojlantiradi. Ritm va ohangni tushunish miya faoliyatini rag'batlantirib, tezroq fikrlash va xotirani mustahkamlashga yordam beradi. Musiqa va matematika o'zaro bog'liq bo'lib, musiqa bilimiga ega insonlarda analitik tafakkur rivojlangan bo'ladi. Musiqa ijodiy tafakkurni rivojlantiradi, chunki u insonni o'z his-tuyg'ularini ifodalashga undaydi. Musiqa yaratish (bastakorlik) insonni yangi g'oyalar izlashga, o'z imkoniyatlarini kengaytirishga majbur qiladi. Turli musiqiy janrlar bilan tanishish ijodiy fikrlash doirasini kengaytirib, insonni yangi uslublarni izlab topishga undaydi.

Xotira va diqqatni oshirish Musiqa eshitish va yod olish miyaning xotira markazlarini faollashtirib, eslab qolish qobiliyatini oshiradi. Cholg'u

asboblarda o'ynash diqqat e'tibor va muvofiqlashtirish qobiliyatini rivojlantiradi. Kuy va ohanglarni yodlab qolish uzoq muddatli xotirani kuchaytiradi. Musiqa insonni turli obrazlarni tasavvur qilishga majbur qiladi, bu esa ijodkorlik qobiliyatini kuchaytiradi. Musiqa rassomlik, adabiyot va kino san'ati bilan bog'liq bo'lib, insonni turli san'at turlarida yangi g'oyalarni topishga undaydi.

Innovatsion tafakkur va yangi yondashuvlar: Musiqa ijodkorlikni qo'llab-quvvatlab, innovatsion tafakkurni shakllantiradi. Kompozitorlar va ijrochilar musiqa orqali yangi usullar va eksperimentlarni sinab ko'rishadi. Musiqa texnologiyalari (elektron musiqa, raqamli dasturlar) yangi yondashuvlarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Musiqa milliy madaniyatni shakllantirish va rivojlantirish vositalaridan biridir.

Turli xalqlarning musiqalarini o'rganish orqali inson o'z madaniyatidan faxrlanish va boshqa madaniyatlarga hurmat bilan qarashni o'rganadi. Musiqa odamlarni birlashtiradi, jamoaviy ruhni rivojlantiradi va jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlarga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Ruhiy va psixologik ta'sir: Musiqa inson kayfiyatini yaxshilaydi, stress va charchoqdan xalos bo'lishga yordam beradi. Klassik va sokin kuylar tinchlantiruvchi ta'sirga ega, dinamik musiqa esa insonni faollikka undaydi. Davolash jarayonlarida musiqa terapiyasi inson ruhiyatini tiklash va depressiyadan chiqishda qo'llaniladi.

Musiqa inson tafakkurini va ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. U insonni mantiqiy fikrlashga, tasavvurini kengaytirishga, innovatsion yondashuvlarni qo'llashga va ijodiy ishlashga ilhomlantiradi. Shuning uchun musiqa ta'limi bolalar va kattalar uchun muhim bo'lib, insonning intellektual va ijodiy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Musiqa san'ati estetik tarbiyaning ajralmas qismi bo'lib, inson ruhiyati, ma'naviy va axloqiy rivojlanishida katta ahamiyat kasb etadi. U nafaqat zavqlanish va

hordiq chiqarish vositasi, balki insonning ma'naviy kamol topishi, ijodiy salohiyatining oshishi va jamiyatga foydali shaxs bo'lib shakllanishiga xizmat qiladi.

Xulosalar

Ushbu maqolada keltirilgan musiqani o'qitish tamoyillari musiqani samarali o'qitish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Aniq maqsadlarni o'z ichiga olgan holda, qo'llab-quvvatlovchi muhitni yaratish, turli xil o'qitish yondashuvlarini qo'llash, ketma-ket mahoratni rivojlantirish va faol faollikni rivojlantirish orqali o'qituvchilar o'z talabalari uchun mazmunli o'rganish tajribalarini osonlashtirishlari mumkin. Ushbu tamoyillarni amalga oshirish musiqiy mahoratning yaxshilanishiga, motivatsiyaning oshishiga va musiqaga umrbod muhabbatga olib keladi.

Takliflar:

Musiqqa o'qitish metodologiyasini yanada takomillashtirish uchun o'qituvchilar quyidagi takliflarni ko'rib chiqishlari kerak:

- Yangilanib turing: innovatsion va samarali o'qitish usullarini birlashtirishni ta'minlash uchun musiqqa ta'limidagi zamonaviy tendentsiyalar, tadqiqotlar va texnologik yutuqlardan xabardor bo'ling.
- Kasbiy rivojlanish: pedagogik mahoratni oshirish va katta musiqqa ta'limi jamoatchiligi bilan aloqada bo'lish uchun seminarlar, konferentsiyalar va onlayn kurslar kabi doimiy kasbiy rivojlanish imkoniyatlari bilan shug'ullaning.
- Hamkorlik: musiqqa o'qituvchilari o'rtasida g'oyalar, manbalar va ilg'or tajribalarni almashish uchun hamkorlikni rivojlantirish. Qo'llab-quvvatlovchi tarmoqni yaratish qimmatli tushunchalar va yangi istiqbollarni taqdim etishi mumkin.
- Baholash va aks ettirish: o'qitish usullarini muntazam ravishda baholang va ularning samaradorligini aks ettiring. Talabalar, hamkasblar va ma'murlardan takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlash va o'qitish

strategiyasini mos ravishda moslashtirish uchun fikr-mulohazalarni so'rang.

Xulosa qilib aytganda, musiqa o'qitish tamoyillariga rioya qilgan holda, o'qituvchilar o'quvchilarning musiqiy iste'dodlarini tarbiyalaydigan va umrbod musiqaga bo'lgan ishtiyoqni kuchaytiradigan dinamik va boyituvchi o'quv muhitini yaratishi mumkin. Ushbu tamoyillarni amalga oshirish, doimiy kasbiy o'sish, hamkorlik va o'z-o'zini aks ettirish bilan birga, musiqa ta'limining doimiy rivojlanishiga hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Anvarovna, K. D. (2022). Conducting music lessons in preschool educational institutions. *Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL)*, 3(3), 4-10.

2. FORMATION OF STUDENT AESTHETIC COMPETITION BY TEACHING THE WORKS OF RUSSIAN CLASSIC COMPOSERS IN MUSIC CULTURE CLASSES T Ismailov, D Karimova - *Интернаука*, 2021;

3. Karimova, D. A. (2022). MUSIQA DARSLARIDA BOLALAR MUSIQA TUYG 'USINI TAKOMILLASHTIRISH. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(Special Issue 4-2), 288-294.

4. Karimova, D. A. (2021). Formation of student aesthetic competition by teaching the works of Russian classic composers in music culture classes. *Молодой ученый*, (17), 254-255

